prof. dr hab. Lech KOŚCIELECKI
Wojskowa Akademia Techniczna

Warszawa, 17.02.2018.

RECENZJA

rozprawy doktorskiej Pani mgr inż. Grażyny ORTYL pod tytułem „METODA PLANOWANIA FINANSOWEGO W ZARZĄDZANIU SAMODZIELNYM PUBLICZNYM ZAKŁADEM OPIEKI ZDROWOTNEJ", Politechnika Poznańska, Wydział Inżynierii Zarządzania, Poznań, ss. 200, przygotowanej pod kierownictwem naukowym Pani prof. dra hab. inż. Marianny JACYNY

1. UWAGI OGÓLNE

Rozprawa doktorska na temat: **„METODA PLANOWANIA FINANSOWEGO W ZARZĄDZANIU SAMODZIELNYM PUBLICZNYM ZAKŁADEM OPIEKI ZDROWOTNEJ"** napisana przez panią mgr Grażynę ORTYL stanowi analityczne studium identyfikacji istoty i uwarunkowań wspomagania zarządzania samodzielnym publicznym zakładem opieki zdrowotnej (spzoz) przy wykorzystaniu metody planowania finansowego. Podjęte w niej rozważania zmierzają do wypracowania kompleksowego określenia istoty i zakresu wspomagania zarządzania przy wykorzystaniu metody planowania finansowego oraz propozycji kierunków usprawnień poprzez tę metodę zarządzania podmiotem gospodarczym. Bowiem w dobie obecnej zarządzanie finansami sektora publicznego urasta do rangi sztuki wymagającej profesjonalnej wiedzy teoretycznej oraz doświadczenia.

Podjęcie przedmiotowej tematyki ma znaczenie zarówno w wymiarze teoretycznym, jak i praktycznym. W pierwszym z wskazanych wymiarów - jest dążenie do rozpoznania obszarów wspomagania zarządzania tak ważnymi w systemie opieki zdrowotnej podmiotami, jakimi są samodzielne publiczne zakłady opieki

zdrowotnej. Autorka rozprawy wychodzi z założenia, że w systemie zabezpieczenia opieki zdrowotnej w Polsce to samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej są tym newralgicznym elementem jego funkcjonowania, który przesadza o sprawnym, efektywnym, terminowym i zgodnym z rachunkiem ekonomicznym działaniu. Trafnie uzasadnia podjęcie rozważań w tym wymiarze brakiem wciąż dostatecznie pogłębionych rozważań oraz dużym rozproszeniem podjętej problematyki w literaturze przedmiotu dociekań. W drugim zaś wymiarze - jest nim jednocześnie wskazanie aktualności rozwiązań dotyczących budowy oraz funkcjonowania metody planowania finansowego we wspomaganiu zarządzania podmiotami ochrony zdrowia w permanentnym od czasu transformacji poszukiwaniu optymalnych jego wymiarów. Oznacza to także, ze wymiar praktyczny ma swoje uzasadnienie w aktualności tej problematyki w polskiej rzeczywistości społecznej i gospodarczej.

Praca ma zarówno charakter poznawczy, jak i utylitarny, co potwierdzają podjęte i przeprowadzone w rozprawie rozważania, wnoszące wiele nowych elementów w kwestii relacji między oczekiwaniami a możliwościami ich spełnienia.

Poznawczy charakter pracy wynika z tego, że wychodzi ona naprzeciw tym wszystkim przedsięwzięciom, które zmierzają do zidentyfikowania i określenia przesłanek, uwarunkowań i podstaw budowy metody planowania finansowego w celu wspomagania zarządzania spzoz. W podjętych rozważaniach na tej płaszczyźnie wysoko należy ocenić przede wszystkim: usystematyzowanie pojęć odnoszących się do obszaru wspomagania zarządzania podmiotem gospodarczym oraz wykazanie, iż w literaturze przedmiotu rozważań, jak i koncepcjach i realizacji polityki informatycznego wspomagania zarządzania wciąż istnieją możliwości wprowadzania nowych rozwiązań i tym samym podniesienia na wyższy poziom ich możliwości sprawczych.

Z kolei o utylitaryzmie pracy świadczy użyteczność podjętych dociekań, wyrażająca się możliwością praktycznego zastosowania propozycji sformułowanych rozwiązań. W ślad za tym w podjętych rozważaniach dostrzec można nie tylko kwestie koncepcji budowy i funkcjonowania planowania finansowego we wspomaganiu zarządzaniem spzoz i strategii jego realizacji, ale również przywoływanie jego roli w polityce finansowo – gospodarczej resortu służby zdrowia i w skali makro -państwa.

Na uwagę zasługuje również wskazane możliwości usprawnień metody będącej przedmiotem rozważań.

2. UWAGI SZCZEGÓŁOWE

2.1. Ocena metodologiczna

Pracę z **metodologicznego punktu** widzenia ocenić należy pozytywnie, chociaż na niektórych płaszczyznach ujawniają się pewne wątpliwości, co do sposobu podejścia do podejmowanej problematyki.

Wątpliwości nie budzi formuła głównego problemu badawczego, która nawiązuje do tematu rozprawy: „W jaki sposób oraz w jakim zakresie można wykorzystać metodę planowania finansowego jako narzędzie do zarządzania samodzielnymi publicznymi zakładami opieki zdrowotnej?". Trafnie, w ślad za taką formułą problemu badawczego, zostały sformułowane w rozprawie trzy szczegółowe problemy badawcze, w brzmieniu wyartykułowanym na s. 9 dysertacji.

Poprawnie zostały sformułowane także cele badań (poznawczy i utylitarny). Wartościową wydaje się formuła celu poznawczego, tj. - między innymi – „zidentyfikowanie i usystematyzowanie wiedzy z obszaru zarządzania organizacjami oraz analiza zarządzania procesowego i zarządzania wiedza jako nowoczesnego podejścia do zarządzania spzoz……" (s.10), oraz formuła celu utylitarnego, pragmatycznego – „…opracowanie procedury metody planowania finansowego jako narzędzia wspomagającego zarządzanie spzoz oraz ocena metody i podjecie próby systemowych rozwiązań (koncepcji) zmierzających do zwiększenia efektywności planowania finansowego" (s.10). W sumie należy uznać, że założone cele zostały przez Autorkę pracy w toku rozważań osiągnięte.

W mojej opinii posiadana przez Doktorantkę wiedza na temat sytuacji problemowej pozwalała na sprecyzowanie hipotez badawczych. Bowiem im liczniejsze i bardziej różnorodne fakty będzie wiązała hipoteza w łańcuch przyczynowo – skutkowy w celu wytlumaczenia mechanizmu dzialania, tym lepsze możliwosci uzyskania trafniejszego wyniku dociekań. Hipoteza jest nadaniem kierunku badaniom, podstawą doboru zdarzeń do obserwacjii metod badania pozwalającą zrozumieć jego cel. Każda hipoteza, jako drogowskaz rozwiązania,

pomaga przy odkrywaniu praw, a jej cechą charakterystyczną i warunkiem jest to, że daje się weryfikować. Z racji faktu, że badania przeprowadzone na użytek dysertacji mają charakter głównie ilościowy, hipotezy pozwoliłyby na precyzyjne nadanie kierunku badaniom i pewnie dobrze byłoby, gdyby je założono.

Poza powyższą uwagą praca nie ujawnia mankamentów metodologicznych. Daje się wyraźnie zauważyć relacje między tematem rozprawy, a jej problemami badawczymi i celami.

Nie wnoszę zastrzeżeń do zakresu rozprawy. Wskazano, może w sposób niejednoznaczny, ograniczenia podmiotowe, przedmiotowe, przestrzenne i czasowe.

Pozytywnie należy odnieść się do doboru metod badawczych zastosowanych w rozprawie. Przy wskazanych metodach teoretycznych określono, do czego je wykorzystano. Za poprawne uznać należy uznać wykorzystanie metod empirycznych, zwłaszcza zaś metody wskaźnikowej do wskaźników oceny planów finansowych i metody statystyki matematycznej do analizy dynamiki zmian w zakresie badanych wskaźników.

Poprawnie dobrana i wykorzystana została w pracy literatura dotycząca przedmiotu rozważań. Stanowi ją zbiór materiałów zwartych i artykułów (142), aktów prawnych (8),materiałów z stron internetowych - netografia (11), inne (2). Uznać trzeba ją za w pełni wystarczającą do wiarygodnego przedstawienia kwestii podjętych i rozważanych w dysertacji.

Nie budzi większych zastrzeżeń konstrukcja pracy. Tworzą ją: Wstęp – kreślący uzasadnienie podjęcia badań, pięciorozdziałowa część główna, Zakończenie – prezentujące wnioski, Bibliografia, Wykazy: rysunków (40) i tabel (44) .

Rozpatrując układ pracy z punktu widzenia proporcji między wielkością (obszernością) poszczególnych rozdziałów, uznać trzeba go za poprawny. Kolejność poszczególnych rozdziałów należy uznać za nie budzącą większych zastrzeżeń. Nie budzi zastrzeżeń również struktura poszczególnych rozdziałów. Wyraźnie jest w nich dostrzegalna logika badań, jak również logika wykładu osiągniętych efektów badań. Generalnie oceniając, z metodologicznego punktu widzenia, rozważania podjęte i przeprowadzone w dysertacji należy ocenić pozytywnie.

2.2. Ocena redakcyjna rozprawy

W sumie pozytywnie należy ocenić pisarskie ujęcie wyników badań. Praca napisana jest dobrym językiem. Należy uznać, że Autorka wykazała, że nie tylko potrafi zebrać materiał, uporządkować go, ale również zaprezentować w formie pożądanej dla prac naukowych. Za wystarczający należy uznać zbiór ilustracji rozważań w postaci rysunków i tabel - pozwalający zarówno na pełniejszy opis podejmowanych kwestii, jak i na zrozumienie opisywanego problemu.

2.3. Ocena merytoryczna rozprawy

Praca z merytorycznego punktu widzenia nie budzi większych zastrzeżeń. Autorka rozprawy, podejmując złożoną problematykę identyfikacji istoty, uwarunkowań budowy i funkcjonowania oraz roli metody planowania finansowego zarządzaniu spzoz rozwiązuje ją w sposób świadczący o dobrej znajomości tematu. Dostrzec można, że Autorka ma własne zdanie w odniesieniu do podejmowanych problemów.

Recenzowana rozprawa charakteryzuje się oryginalnością w odniesieniu do dorobku dotyczącego podejmowanych kwestii. Dlatego też praca doktorska Pani mgr Grażyny ORTYL jest opracowaniem ujawniającym i wnoszącym nowe wątki do rozważań nad wspomaganiem zarządzania w samodzielnym publicznym zakładzie opieki zdrowotnej. Jest to praca nie tylko aktualna, ale i kompleksowa.

Układ części głównej pracy - obejmujący pięć rozdziałów -w sumie odzwierciedla poprawność metodyczną i merytoryczną dociekań.

Część główną pracy poprzedza Wstęp w którym Autorka rozprawy dokonuje ogólnego wprowadzenia w problematykę rozważań oraz zarysowuje konstrukcję rozprawy (ss. 5 – 14). Przedstawia w nim podstawy metodologiczne przeprowadzonych badań, cel badań, problemy, zmienne i wskaźniki badawcze, metody badawcze, założenia i ograniczenia badawcze oraz przebieg i organizację badań. Zawartość rozdziału świadczy o dobrym przygotowaniu metodycznym Doktorantki, która sprawnie konstruuje kolejne punkty tej części pracy.

Pozytywną ocenę należy sformułować wobec rozważań koncentrujących się na problemach i miernikach badawczych zastosowanych przy przeprowadzeniu badań.

Rozdział pierwszy zatytułowany „ Istota i zasady zarządzania w samodzielnym publicznym zakładzie opieki zdrowotnej" (ss. 15 – 34) przedstawia problematykę zarządzania organizacjami w ujęciu literaturowym. Autorka, prezentując szeroko badany problem, omówiła również nowoczesne podejście do efektywnego zarządzania aspekcie zarządzania placówkami ochrony zdrowia, podejście procesowe do zarządzania spzoz oraz zarządzania wiedzą jako innowacyjne podejście do zarządzania w spzoz. Rozdział zamykają wnioski płynące z usytuowania i struktury organizacyjnej spzoz w kontekście wspomagania poprzez planowanie finansowe zarządzania wybranych obszarów jego działalności.

Następny, drugi rozdział o tytule „Determinanty efektywnego zarządzania organizacjami – w aspekcie zarządzania spzoz" (s. 35 – 74) ma oparty na literaturze przedmiotu charakter typowo odtwórczy, rejestrujący. Wykorzystując niezmiernie bogatą literaturę opisano w nim podstawowe pojęcia, takie jak: zarządzanie, planowanie, analiza SWOT, informacja, dane, budżet, podejście procesowe, wiedza, jak też dokonano typologii systemów wspomagania zarządzania przy wykorzystaniu różnych kryteriów. Rozdział ten (jaki także kolejne) mógłby się zamykać wnioskami wynikającymi z analizy literatury przedmiotu odnoszącymi się do propozycji typu i funkcjonalności systemu wspomagającego zarządzanie, który winien zostać zastosowany w spzoz..

W rozdziale trzecim o tytule „ Zarządzanie a planowanie finansowe – badania empiryczne" (ss. 75–121) zawarto wybrane aspekty zarządzania finansami organizacji w kontekście nowoczesnych metod analizy struktury kosztów.

W opinii recenzenta - treść rozdziałów drugiego i trzeciego można było w znacznym stopniu skumulować, ograniczając się do prezentacji niezbędnych wiadomości i informacji naukowych, stanowiących bazę do badań przeprowadzonych w następnych dwóch rozdziałach.

Z kolei w fundamentalnymi dla niniejszej dysertacji są rozdziały czwarty i piąty. W rozdziale czwartym noszacym tytuł „Metoda planowania finansowego w samodzielnych placówkach służby zdrowia" (ss. 122-158) przedstawiono autorską

metodę planowania finansowego jako narzędzie wspomagajace zarzadzanie w spzoz. Poszczególne elementy metody opisano i poddano analizie bazując na danych Samodzielnego Publicznego Zakladu Opieki Zdrowotnejw Warszawie przy ul. Nowowiejskiej 31.

W rozdziale piątym pt. „ Ocena metody planowania finansowego w samodzielnych placówkach służby zdrowia – wariant porównawczy“ (ss.159-181) przedstawiono weryfikację metody na podstawie analizy wskaźnikowej działalności finansowej w badanym podmiocie. Prezentacja opracowanych wyników końcowych przeprowadzonych badań dotyczy oceny wskaźników sprzedaży usług medycznych oraz wskaźników płynności finansowej. W trakcie prowadzenia badań Autorka dysertacji nie uniknęła pewnych przeszkód w konstrukcji narzędzi badawczych (wynikających z ograniczeń technicznych), których na etapie przygotowania narzędzia badawczego nie była w stanie przewidzieć. Wnioski w tym względzie są - zdaniem recenzenta - cenne i mogą być wykorzystane w innych badaniach prowadzonych na rzecz optymalizacji metod planowania finansowego w zarządzaniu organizacją. Rozdział zawiera wyniki badań zaprezentowane w formie graficznej, tabelarycznej i opisowej wraz z podsumowującymi wnioskami. Autorka dokonuje analizy podjętych problemów badawczych, artykułuje opinie na temat wspomagania zarządzania oraz w sposób skrótowy proponuje inicjatywy na rzecz jego usprawnienia.Wyniki badań prezentowane w tym rozdziale należy ocenić wysoko ze względu na egzemplifikację kwestii będących przedmiotem rozważań, ale jednocześnie zabrakło mi w tym miejscu bardziej wnikliwego opisu analizy treści zachodzących w toku badań zjawisk.

Pozytywne oceny należy sformułować wobec przedstawionych wniosków podsumowujących ujętych w ZAKOŃCZENIU. Dotyczą one ogólnych postulatów i propozycji wypracowanych na podstawie podjętych dociekań. Uogólnienia poczynione w tym zakresie, pozwalają uświadomić skalę problemów do rozwiązania, przed jakimi staje wspomaganie zarządzania spzoz metodą planowania finansowego. Przy czym, jeśli wnioski kreślą pewien obraz rzeczywistości z punktu widzenia zaspakajanych potrzeb, to postulaty formułują z kolei oczekiwania w odniesieniu do pożądanych zmian w zabezpieczeniu i podniesieniu na wyższy poziom wspomagania zarządzania podmiotem gospodarczym. Ich prezentacja świadczy – podobnie jak

większość rozważań podjętych w pracy - nie tylko o bardzo dobrej znajomości teorii problemu, ale również i praktyki. Część z przedstawionych wniosków i postulatów ma charakter bezdyskusyjny, część może skłaniać do polemiki, ale w każdym przypadku dostrzec można argumenty, które legły u podstaw ich sformułowania.

Za wartościowe należy uznać rozważania dotyczące identyfikacji i charakterystyki dylematów, z jakimi borykają specjaliści zarzadzania i kierownictwo spzoz. W oparciu o analizy i oceny wyników badań własnych w formie Autorka zaprezentowała opiniena temat podjęty w dysertacji oraz sformułował propozycje inicjatyw na rzecz możliwych kierunkow usprawnień wspomagania zarządzania spzoz. Tę część rozważańnależy uznać za najbardziej istotną i ważną z punktu widzenia dociekań podjętych w pracy. W ślad za nimi Autorka dysertacji formułuje oceny i propozycje budowy i funkcjonowania wspomagania zarzadzania metodą planowania finansowego.

2.4. Uwagi i pytania

Praca nie budzi zastrzeżeń pod względem edytorskim i redakcyjnym. Dostrzec można w tym względzie pewne drobne usterki, które uznaję za marginalne i nie ważące na końcowej pozytywnej ocenie strony metodycznej dysertacji. Oprócz nich, w odniesieniu do podjętych rozważań, można by zgłosić uwagi o charakterze merytorycznym, które mają w znacznej części charakter polemiczny i które Autorka rozprawy przedstawiła na własną odpowiedzialność. Jako takie, ważą one tylko w marginalnym stopniu na ocenie pracy. Niemniej jednak, skłaniają do zadania kilku pytań:

1. Na podstawie przeprowadzonych badań i sformułowanych na ich podstawie wniosków proszę o odpowiedź, w którym kierunku powinno rozwijać się wspomaganie zarządzania spzoz?
2. Czy - oprócz rozważanego w dysertacji sposobu usprawnienia wspomagania zarządzania metodą planowania finansowego - dostrzega Doktorantka inne możliwości usprawnień tego procesu?
3. Jakie czynniki determinują planowanie finansowe w spzoz i jakie w związku z tym są główne przesłanki określenia miejsca badanego podmiotu na rynku usług medycznych w Warszawie?

4. Czy wyniki badań, przeprowadzonych na bazie jednego podmiotu, można uogólnić i przenieść jako wskazówki do działania w innych spzoz? Jeżeli tak, to jakie wiążą się z tym zagrożenia dla funkcjonowania podmiotów funkcjonujących w tym obszarze usług?
5. Proszę wyjaśnić sposób doboru grupy eksperckiej, jaka to była grupa, dlaczego uznała Doktorantka wybraną grupę za reprezentatywną?

6. WNIOSEK KOŃCOWY

Rozprawa doktorska **Pani mgr Grażyny ORTYL pod tytułem „METODA PLANOWANIA FINANSOWEGO W ZARZĄDZANIU SAMODZIELNYM PUBLICZNYM ZAKŁADEM OPIEKI ZDROWOTNEJ"** zasługuje na ogólną pozytywną ocenę.

Zgodnie z literą prawa rozprawa doktorska powinna stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego oraz wykazywać ogólną wiedzę teoretyczną Kandydata w danej dyscyplinie naukowej, a także umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Biorąc powyższe pod uwagę przy ocenie przedłożonej rozprawy należy stwierdzić, że:

1. Bez wątpienia problem stanowiący przedmiot rozprawy należy zaliczyć do posiadającego charakter naukowy. Doktorantka podjęła się ambitnego zadania. Praca dotyczy aktualnego i ważnego problemu badawczego.
2. Oryginalność rozwiązania problemu naukowego znajduje swój wyraz przede wszystkim w opracowaniu metodyki badań oraz autorskiego projektu doskonalenia wspomagania zarządzania spzoz.
3. Uważam, że Doktorantka wykazała się ogólną wiedzą teoretyczną w dyscyplinie nauk o zarządzaniu. Szeroko korzystała prawie wyłącznie z polskiej literatury przedmiotu. Niemniej widoczna jest znajomość badanej tematyki i ogólna wiedza teoretyczna Autorki rozprawy.
4. Doktorantka posiada umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. W rozprawie umiejętnie korzystała z metod badawczych. Przy obróbce danych empirycznych stosował metody ilościowe. Na podkreślenie zasługuje wysiłek

włożony w realizację badań i interpretację wyników. Efekt Jej pracy posiada walory faktograficzne, poznawcze i utylitarne.

W rezultacie Doktorantka, dzięki zaprojektowanemu i zrealizowanemu procesowi badań, osiągnęła wytyczony cel dysertacji. Logiczna i spójna całość rozważań oraz prezentacja ich wyników pozwala stwierdzić, że rozprawa spełnia wymogi stawiane przed pracami doktorskimi wynikającymi z Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki.

Fakt ten upoważnia jednocześnie do zgłoszenia wniosku o dopuszczenie jej do publicznej obrony, a jej Autorce – po złożeniu stosownych egzaminów i pozytywnej publicznej obronie - nadanie stopnia naukowego w dziedzinie nauk ekonomicznych i dyscyplinie nauki o zarządzaniu.

PRODZIEKAN
ds. naukowych
Wydziału Logistyki WAT
prof. dr hab. Lech KOŚCIELECKI

.....

Prof. dr hab. Lech KOŚCIELECKI